

успішність є не лише функцією знань або когнітивних навичок, а значною мірою залежить від адаптивної спроможності особистості. Соціально-психологічна адаптація виступає системоутворюючим фактором, що об'єднує емоційні, мотиваційні та соціальні ресурси. Саме вона забезпечує цілісність і стійкість навчальної діяльності в умовах високої динаміки освітнього середовища. Враховуючи ці висновки, необхідним є створення в межах ЗВО цілісної системи підтримки адаптаційного процесу. Йдеться про впровадження програм первинної психологічної діагностики, тренінгів адаптації для першокурсників, психопросвітницьких заходів щодо саморегуляції, розбудову інституту академічного наставництва та розвиток консультативної служби. Зміцнення адаптаційних ресурсів студента не лише сприятиме підвищенню його академічних досягнень, але й формуватиме емоційно зрілу, соціально відповідальну особистість, здатну до самореалізації в умовах змінного суспільного простору.

Список використаних джерел

1. Роджерс К. Погляд на психотерапію, становлення людини. К.: Прогрес, 2001. 328 с.
2. Дінер Е., Каммінс Р. Шкали оцінки суб'єктивного благополуччя: структура та надійність. *Журнал позитивної психології*. 2020. №2. С. 20–29.
3. Юрченко І. О., Білозуб І. А. Психоемоційна адаптація студентської молоді в умовах соціальних трансформацій. *Психологія і суспільство*. 2022. №3. С. 55–61.
4. Лазарус Р. Емоції та адаптація. Оксфорд: Oxford University Press, 1991. 576 с.
5. Коваленко І. Психологічна адаптація першокурсників: діагностика та корекція. К.: Центр учбової літератури, 2019. 276 с.
6. Савін-Бадьор В. Особистісні ресурси студентів як основа їх психологічної стійкості. *Вісник психології та педагогіки*. 2021. №6. С. 33–40.

СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ В УМОВАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Гирич Павло

Складні соціально-політичні та економічні умови життєдіяльності українського суспільства призвели до зростання попиту на кваліфікованих соціальних працівників. Окрім того, умови сьогодення диктують нові вимоги до майбутніх соціальних працівників, їхніх знань, умінь та професійно важливих якостей. Так, нові виклики вимагають від майбутніх соціальних працівників формування та розвитку соціального лідерства. Тобто, майбутні соціальні працівники повинні бути ініціативними, готовими вирішувати складні завдання, брати на себе відповідальність за їх виконання, бути готовими до змін тощо. Відповідно, процес підготовки майбутніх соціальних працівників і розвиток у них соціального лідерства повинен реалізовуватися з позиції комплексного підходу, враховувати сучасні тенденції та вимоги.

Проблеми соціального лідерства, то вона також порушена у багатьох теоріях та концепціях, серед яких можна відзначити: теорію великої людини (Т. Карлейль); теорію особистісних якостей (Р. Стогділл, С. Кіркпатрік, Е. Лок, Дж. Нефф, Дж. Сітрін); ситуаційну теорію лідерства (Ф. Фідлер, П. Херсі, К. Бланшар); теорію «двигуна лідера» (Н. Тічі); теорію лідерства – служіння (Р. Грінліф) [1, с. 215]. Незважаючи на численні дослідження, проблеми розвитку соціального лідерства у майбутніх соціальних працівників в умовах професійної підготовки є вкрай актуальним.

Метою тези є обґрунтування особливостей розвитку соціального лідерства у майбутніх соціальних працівників в умовах професійної підготовки.

В сучасних умовах розвитку теорії та практики соціальної роботи відбувається новий етап становлення предметного поля дослідження – соціальної роботи, що супроводжується суттєвими змінами в професійній підготовці. Саме тому на перший план виходить питання не просто підвищення рівня теоретичної професійної підготовки, а насамперед створення умов для практичної насиченості освітнього процесу професійної підготовки майбутніх соціальних працівників.

Загальновідомо, що ефективність професійної діяльності майбутніх працівників із соціальної роботи залежить від якості їх підготовки. Відтак зростають вимоги до фахової підготовки соціальних працівників. Це викликано трансформаціями в суспільстві, процесами модернізації вищої освіти, потребою якісної підготовки соціальних працівників у сучасних закладах вищої освіти [3, с. 90].

Розуміння сутності підготовки майбутніх соціальних працівників в умовах закладів вищої освіти, на думку О. Карпенко, полягає в «формуванні готовності до професійної діяльності та її здійсненні на основі єдності теорії та практики навчання» [3, с. 89]. Розвиток та удосконалення підготовки соціальних працівників може залежати від сукупності чинників, що опосередковано впливають на розвиток й становлення галузі соціальної роботи, серед яких:

1) «об'єктивний чинник відображає характер розвитку суспільства (соціально-економічні, технологічні та соціокультурні зміни) та системи головних цінностей, що призводить до необхідності впроваджувати інновації, які переважно орієнтовані на удосконалення наявної системи підготовки, а не на її корінну зміну;

2) суб'єктивний чинник відображає перетворювальний фактор розвитку суспільства, особливо при особистісній орієнтації освіти через створення умов для зростання й самореалізації людини та включення загальнокультурної складової у систему професійної освіти;

3) особистісний чинник визначає відповідність вимог професії індивідуальним очікуванням та особливостям людини, розвиток її особистісного потенціалу, що безпосередньо впливає на правильність вибору цілей, змісту, форм і методів навчання та результативності підготовки;

4) людський чинник характеризує місце і роль людини у складних об'єктах дійсності під впливом науково-технічного прогресу суспільства, що визначає створення ситуацій досвіду та організації їх викладання щодо пошуку способів вирішення» [4, с. 62].

Отже, означені чинники впливають та спрямовують прояв суспільної потреби у формуванні соціального лідерства у соціальних працівників, оскільки стає можливим сприяти позитивним соціальним змінам щодо вирішення соціальних й особистих проблем, мобілізації та активізації ресурсів вразливих категорій клієнтів з подолання складних життєвих обставин, підвищення соціальної активності та соціальної ініціативності.

Зауважимо, що професійна підготовка соціальних працівників в Україні відбувається з урахуванням прийнятих стандартів підготовки та кваліфікаційних характеристик професіограми соціального працівника, загальних вимог до змісту підготовки та пріоритетних тенденцій підготовки фахівців соціальної сфери. Підготовка до діяльності в галузі соціальної роботи – складний, багатоаспектний процес, що забезпечує можливість набуття студентами суспільного світогляду щодо оперативного реагування на будь-які соціальні зміни, передбачення наслідків цих змін, планування й самостійного визначення найбільш раціональних засобів вирішення нестандартних професійних ситуацій [2, с 87].

Процес формування соціального лідерства у майбутніх соціальних працівників в закладах вищої освіти визначає специфіку органічного поєднання методів, форм та засобів навчальної й соціально-виховної діяльності з позааудиторною діяльністю усіх суб'єктів освітнього процесу, оскільки уможливорює швидку адаптацію до соціальних змін та детермінує процес самореалізації особистості соціального працівника. Інноваційні методи у професійній підготовці забезпечують викладання дисциплін, організацію практики та позааудиторну діяльність, поєднуючи формальну і неформальну освіту для розвитку лідерського потенціалу майбутніх соціальних працівників.

Важливо зазначити, що існує необхідність посилення лідерських навичок студентів, що вивчають соціальну роботу, шляхом проведення формальних та неформальних розвивальних заходів та визнання лідерської участі у навчальній програмі із соціальної роботи. У цьому контексті, «сутність підготовки соціальних

працівників, необхідно розглядати як особливий вид соціальної освіти, що інтегрує різнорівневість підготовки бакалаврів, магістрів та PhD соціальної роботи, варіативність поєднання різних форм і методів навчання та виховання, з метою забезпечення універсальності підготовки як визначальної вимоги до інноваційно орієнтованого освітнього процесу, його важливості для удосконалення підготовки фахівців в галузі соціальної роботи».

Отже, підготовка майбутніх соціальних працівників вимагає використання комплексного підходу, різних методів та форм організації навчального процесу. Окрім того, важливу роль у процесі формування та розвитку соціального лідерства у майбутніх соціальних працівників відіграє позааудиторна робота, практична діяльність тощо. Зазначимо, що розвиток соціального лідерства у майбутніх соціальних працівників є тривалим процесом і потребує прояву ініціативності з боку самих студентів.

Таким чином, розвиток соціального лідерства у майбутніх соціальних працівників в умовах професійної підготовки є тривалим процесом, який має включати в себе різні підходи, методи та форми роботи. Окрім того, важливим у процесі формування соціального лідерства є готовність та бажання самих студентів проявляти ініціативність, здатність до самоосвіти та опанування необхідними вміннями і навичками в процесі практичної діяльності.

Список використаних джерел

1. Андрощук І. В., Андрощук І. П. Співпраця закладів вищої освіти із стейкхолдерами як умова підвищення ефективності підготовки майбутніх педагогів. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2020. №29. С. 215–226.
2. Бирик Д. Д. (2011). Особливості професійної підготовки фахівців в соціальній роботі. Соціальна робота на межі тисячоліть: концепції, технології, стратегії: матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Київ, 29 квітня. 2011. С. 87–89.
3. Халецька А. А. Відповідальне та глобальне лідерство для сталого розвитку. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2023. № 1 (36). С. 89–93.
4. Шеленкова, Н. Гендерні особливості прояву лідерства у молоді. *Вісник Національного університету оборони України*. 2022. №68(4). С. 162–168.

Для нотаток: